

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 157, GOD. X, BEOGRAD, UTORAK, 17. MART 2015.

Beton u
rumunskom
žargonu
označava
SUPERLATIV.

Izbor i prevod tekstova
u broju - Đura
Miočinović.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 21. aprila

UVODNA REČ

Piše: Đura Miočinović

TERORIZAM SA RASKRSNICE

Po rečima Florina Bikana, osnivača programa za usavršavanje prevodilaca rumunske književnosti u Rumuniji, pionira u tom domenu u okviru Rumunskog Instituta za Kulturu (ICR, koji ima sedište u 18 zemalja u svetu), uloga prevodioca bi trebalo da bude uloga „književnog teroriste“. Suvišno je reći da ta sintagma ne označava nikakvu terorističku delatnost u pravom smislu reči, već izvesni esnafski bunt, želju za samostalnošću – jer, kao što znamo, književni prevodilac posle određenog staža stiže mogućnost da zatraži status *samostalnog umetnika* a da ostane poslanik koji prosto

nudi svoje usluge potkrepljene bibliografijom koja jednako može da proističe iz pasivnog izbora. To je ideja istinske samostalnosti prevodioca, prevodioca koji svoju pasivnu ulogu preokreće u aktivnu. Umesto pukog čekanja, da se poslužimo metaforama, krećemo u *ribolov, potragu, lov, tihi lov* (gljivarski izraz – u zemlji Srbiji nije dozvoljen lov lukom i strelom). Pecanje na bućkalo – bućkanje po Internetu, ključnim rečima: mladi pesnici, poezija, kratka priča, savremena (rumunska, ili bilo koja druga) književnost. Eto tako dobijamo neke rezultate. Opet, preporuka jedne osobe postaje preporuka druge osobe, iskrsavaju treće osobe koje preporučuju četvrte osobe i tako dalje. Nalazimo književne časopise, podatke o izdanjima, podatke o nagradama, reklame. Izbacujemo iz mreže sve što nismo tražili, krpimo mrežu, menjamo mamce, tehniku pecanja. Sa direktnog kontakta prelazimo na posredni. Taj posredni postaje direktniji. Nalazimo krugove preporuka, vrtimo se u njima, izlazimo sa nečim što se prilapilo za naš sen-

zibilitet, otkrivamo nove dimenzije svog senzibiliteta. A to se, bez velike razlike, događa i onda kada nas neko zamoli da prevedemo neko književno delo – zadatak (književnog) prevodioca je često i taj da svoj senzibilitet privremeno anulira – ako je takvo nešto uopšte moguće – da upije „tuđ“ senzibilitet i da taj senzibilitet što vernije izda – ali ne i da ga proneveri. Italijanska izreka *traduttore – traditore*, „prevodilac (je) izdajnik“, uvek je tu kao slogan ili kao unutrašnji poziv na oprez. A pošto je najkonkretnija tema ovog teksta motivisanje izbora i pregled savremene rumunske scene, po rečima Ovidijua Pečikana, istoričara, pisca, kritičara... ovo vreme je vrlo pogodno za pisanje – mladih pisaca je sve više i sve bolje pišu. Na molbu da mi preporučim dva ili tri pesnika, osim konkretne preporuke, pitao me je zašto tražim tako malo kada odličnih pesnika u Rumuniji ima bar trideset. Moj odgovor je bio da sam siguran da ih ima i tri stotine, ali ko će ih sve pobrojati – pa makar i „samo“ tih trideset. Ono što, naizgled,

narušava ideju o savremenosti jeste obilje umetnika čija dela opstaju do danas, ideju o mladosti umetnika ugrožava ideja o aktuelnosti, kvalitetu, trajnosti dela, pa mi je tako preporučeno i jedan odavno fizički mrtav pesnik koji je neka vrsta savremenog otkrovenja. Da li svežu, savremenu, modernu književnu scenu mogu da nose samo određene generacije? Da li su književna otkrovenja bajata samo zato što je njihov kreator fizički mrtav? Učili smo u školi da je Vuk Karadžić počeo od radoznalosti, stajanja na raskrsnici i zapitkivanja prolaznika: „Molim vas, kako se ovo slovo piše? A ovo?“ Tako je i autor ovih redova počeo od zapitkivanja poznatih, pa nepoznatih i došao do određenog izbora.

Za pomoć u ovoj potrazi, reči zahvalnosti dugujem „mojim“ autorima i iskrenim prijateljima: Ovidijuu Pečikanu, Marti Petreu, Joani Prvulesku, Katalinu Gombošu, izdavačkoj kući Heliks i svima onima koji su učinili da se preko Interneta može steći bolji uvid u savremenu rumunsku književnost i kulturnu scenu.

Piše: Joana Prvulesku (1960, Brašov)

NEDELJA, 28. DECEMBAR

Pregled štampe

Pišem u krevetu, na kolenima, zato pišem ružno. Osećam se pospano, razmaženo i zabrinuto, s mislima u rasulu. Bolujem. Noćas sam sanjala ni manje ni više nego da sam u rajskom vrtu, ličio je pomalo na vrt naše bivše kuće, one koju su prodali po dedinoj smrti. Prošla sam pored jednog stabla piskavca koje mi nije reklo ništa, došla sam do jednog stabla jabuke, videla u njoj jednu malu zlatastu vočku i ubrala je bez razmišljanja. Posle toga, malo dalje vidim jednu još veću i zelenkastiju jabuku i jednako brzo je ubrem. Tek kad sam se probudila setila sam se Eve. Aleksandru i Eva. Da li da iz toga treba da zaključim da je moja krivica što sam iskušala Adama? Ali zašto krivica? Možda zato što nisam nosila korset? Šta u Dobru može biti zlo? Šta to može biti loše u nama? Dokaz da to nije loša stvar je da telo dobro zna šta treba da radi. „Malo zla u tebi.“ Istina je da me je vodio s toliko nežnosti o kojoj nisam ni sanjala. Naša tela su sačinjena da razumeju, dok su reči stvorene da nas razdvoje, jer mi je na odlasku rekao zamerajućim tonom: „Zašto sam morao da te vidim kako spavaš?“ Te nerazumljive reči su mi se učinile brutalnim, poput kakvog udarca. Naravno da nisam spavala!

I dalje je bilo dobro, doduše, ali danas sam uzela *Univerzum* (kad ga tata pročita, stiže kod mene u sobu, jer mama

ga ne podnosi, kaže da nema stila) i ne-znam-ko me naterao, koji me vrag naterao da čitam pisma doktora Bastakija gospođici Goržan, onoj koja je nakon dve godine ljubavi upucala svog ljubavnika pištoljem, na sreću pokvarenim. Grozna su ta pisma. Vredi da ovde prepisem dva, da budem na oprezu, sad kada sam ubrala zlatnu jabuku sa drveta saznanja Dobra i Zla. Na leto, u avgustu, on joj je pisao ovako: „*Draga moja i voljena*, pročitao sam tvoje pismo koje sam primio jutros i još uvek sam pod utiskom stezanja srca. Sigurno je da tvoji roditelji samo hoće da te udalje od mene i da koriste za to sredstva koja im ne priliče, niska i beskrupulozna. Koja briga li je njih obuzela zbog tebe, kada ružno govore o jednom čoveku koji uživa poštovanje celog društva?“ Vidi što je skroman! Bar to nije slučaj sa Aleksandrom. A ni s mojim roditeljima. Ali ono što sledi je još grđe: „Da bi

Garsonjera, dve gospođe

Joana Prvulesku: NEDELJA, 28. DECEMBAR

Vlad Zografi: POLJUBI ME!

Katalin Gomboš: SKICE

POEZIJA: Radu Vanku, Adrijan Zalmora,
Elena-Gabrijela Lazara, Leticija Ilea

oni smeli to da rade, morali bi da poseduju kvalitete najvišeg reda, dok je kod njih sve obrnuto.“ Dodala sam da je otac gospođice Elene general. „Šta su oni hteli da naprave od svoje ćerke? Da je udaju zbog novca!? Dakle, oni su hteli da te plasiraju kao neki kapital. Pitanje novca važnije je od svih drugih. Malo je njih briga za kvalitet i inteligenciju, te su stvari za njih zanemarljiv

kvantitet. Eh, dobro, za ljude koji misle samo na novac, oni ne rasuđuju loše. Besumnje, oni mora da su sada besni kad vide svoju nadu izneverenu, svoju trgovinu proćerdanu. To plemenito telo, to nabujalo meso uspelo je da izbegne njihov beščasni šverc i oni ne mogu da oprostite jedan takav čin nezavisnosti, pobunu jedne iskrene i čestite prirode. Čitam i iščitavam tvoje pismo i drhtim od sramote i jada pri samoj pomisli da ti možeš biti njihova ćerka. Ti ne zaslužiš da ostaneš više ni minuta pored takvih ljudi, pa te stoga molim da smesta napustiš to grozno mesto i da dođeš kod mene. Sve ću uređiti tako da te učinim srećnom. Volim te i želim te za moj čitav život.“ Nakon manje od godinu dana, oženjeni gospodin iz Braile piše gospođici pismo kakvo priznajem da nikad nisam pročitala – a ja mnogo čitam: „*Dragocena prijateljice*, od jutros sam na obali Dunava koji nam preti; imam toliko mnogo poslova da ne znam koji pre da započnem. Moje mreže su otišle dođavola. Loše si učinila ako si pošla iz Bukurešta. U ovom trenutku upravo hoću da

Fotografije u broju: Garsonjere, Bogdan Grbovan (1981, Bukurešt)

Piše: Radu Vanku
(1978, Sibiu)

SREĆNO
ČUDОВIŠTE

Kapital

Četnaest piva je loše, četrnaest
piva plus pola litra votke je dobro.
Jasno je, Marks je bio u pravu:
500ml su idealan dokaz
da se, od jedne tačke nadalje,
kvantitet pretvara u kvalitet.
Oni koji piju imaju Marksa u duši,
znali oni to ili ne.
Zato razgovori po krčmama u
Rumuniji

lice na razgovore iz Dostoevih
Zlih duha,
 a iz istog razloga pravi pijanci su
 antikomunisti –
 svaki socijalistički ateista koji nije
 kao smuk
 pretvara se, posle određenog
 kvantiteta, u mističkog anarhistu.
 Kad imaš hrabrosti da više ne piješ,
 gotovo je.
 Došao si do kraja, do znaka od kog
 se nijedan kvantitet
 više ne može pretvoriti u kvalitet.
 Već si, po svim verovatnoćama,
 savršen mistik
 sa odgovarajućom lepezom krivica
 pri ruci.
 Kako je loše da nemaš hrabrosti.
 A kako dobro, posle prvog
 decilitra votke.

Elegija za PIN kod

Nehumane mogu biti najljudskije
 misli.
 Da je tata posljednjih godina bio
 radni čovek, kao ja,
 da su mu svakog 10-og ili 14-og,
 kao meni,
 stizale pare na karticu, živio bi i
 danas. Ti imaš platu, on je mrtav.
 Pogledaj se u ogledalo pošto to
 pomisliš i prosudi
 da li to što vidiš tamo znači
 preživljavati.
 Osećanja se urušavaju polagano,
 kao komunistički režimi
 u Istočnoj Evropi. A, kad padne
 Gvozdena Zavesa
 osećanja, ostaje postkomunizam
 srca,
 zajednička krivica koja nudi da sve
 nadoknadi:
 jetri što više neprijatnih suseda,
 votki što više gnostike,
 danima živu sudu Iljeksuovskog
 urlika
 koja poput toksične duge obasjava
 nebo Rumunije.
 Da se Iljeksu nije igrao
 filoproletera, tata ne bi umro '97.
 Lišeno diktatora, moje srce je
 mlada demokratija od 11 godina.
 Žaleći tiranina, istrebi disidente.
 Kad god proverim karticu, u meni
 umre jedan Solženjicin.

krenem do nasipa koje s velikom teškoćom držim
 na mestu. Ne mogu da odem odavde i ne
 mislim ni na šta drugo osim na opasnost koja je
 predi Jezeru. Da dođem u grad nije mi moguće.
 Šta imaš ti da radiš u Brazilu? Zar neću biti osta-
 vljen na miru? Ni gospođa niti koja druga osoba
 ba na svetu me u ovom trenutku ne zanima. Mi-
 slim samo na ono što se ovde događa. Zar si
 svim srcem odlučila da konkuriraš Dunavu?
 Stvarno, ti si se prelićavaš. Besan sam na pomisao
 da si u gradu. Grlim te, itd.”
 Do ludila mi se svidelo ono „Zar neću biti osta-
 vljen na miru?” a, posebno ljubavna izjava:
 „Zar si odlučila da konkuriraš Dunavu?” I na
 kraju „Grlim te”. Pa možda sam i ja poludela, ko-
 zna, ali ovaj gospodin Bastaki, na kog svi hule,
 ima nešto od čoveka iz *Vanity Fair*-a i verujem
 da je njegova ljubtnja bila stvarna i, verovatno,
 u određenoj meri opravdana. Ali šta bih ja ura-
 dila na mestu gospođice Goržan, u takvim uslo-
 vima? U svakom slučaju, revolver nemam. Mada
 sam, pošto sam videla za šta je sve sposoban
 jedan muškarac, kako on kaže, „pod utiskom
 stezanja srca”. Napojili je nevreme, kuriri si-
 gurno ne stoje na svojim čoškovima, tako da se
 ne mogu nadati nekom znaku. Zato sam se u
 mislima vratila, naročito s onim „pulsirajućim
 mesom” na jučerašnje veče. Od stida ne mogu
 ni u svesku da napišem na šta sam mislila.

„ – Ljudi kukaju da nemamo čitavu kaldrmu, da u tri četvrtine ulica nemamo kanale, da električnu svetlost imamo samo u velikim arterijama, da umiremo kao muve kad dođu epidemije. A gospodin gradonačelnik Robesku ima pare u slamarici i predlaže nam da podižemo statue: statuu Nezavisnosti i bistu Joana Bratjanu. Kad tražimo radove za poboljšanje stanja, onda nemamo para. A kad imamo pare, onda podižemo statue! Bukurešt gori a gospodin gradonačelnik se češlja!“

– Najobičnije neistine iz *Istine!*

Prokopji i Pavel Mirto behu kroz mečavu došli u redakciju, da u krupnim crtama pripreme novogodišnji broj. Sad se razgajali čajem s rumom, Pavel, kome su se zamagile naočari, grejao je dlanove na porcelanu šoljice, a Nekulja Prokopju se raspaljivo čitajući naglas konkurentske novine. Iako je glavni urednik Pavela tek malčice naznačio da se podsmehne kolegama iz ulice Sarindar, malo im je i zavidao kad je mislio na njih. Glavni članak je bio nepotpisan, ali čini se da je bio napisan stilom Konstantina Milea. To jest, izražaja deformacije stvarnosti lepo upakovane u reči, dobro vladanje retorikom, kao u nekakvog bivšeg profesora književnosti koji je postao advokat. Naravno da je preko svega toga bio njegov militantni socijalizam, zbog kog beše izbačen sa Univerziteta u Jasiju pre mnogo godina i koji je, umesto da se primiri, bio sve agresivniji. I sigurno je Aleksandru Beldiman, osnivač ovog lista, prvi počastio crnom žuč Karola i prestolonaslednika, princa Ferdinanda, o kom je ponajviše poput kobi da neč stiči da vlada niti je jedan dan. Ako je pak o istini bila reč, dobro je znati da se popločalo mnoštvo ulica, a da novac za Bratjanovu statuu nije bio iz džepa ili „slamarice“ gradske skupštine, nego iz fondova dobijenih preko tombola organizovanih upravo u tu svrhu. I od velike Novogodišnje lutrije, na čiji rezultat nije bio ravnodušan ni Prokopji, deo novca namenjen je javnim radovima. Što se tiče gospodina Milea, celi svet zna da je on već kupio akcije ovog lista iz nekih, hmm, u najmanju ruku dubioznih fondova. Sada je koristio *Istinu* kako bi udarao po Kralju iz sve snage, po Kralju koji se nije okeo toga sekirati ili se uzdržavati do ta pokaže jer je, zna se, štampa postala četvrta sila u celom svetu.

– Ne bi me čudilo ako i, kad prođu godine i godine, sa kolektivistima na vlasti i uklonjenim kraljem, neki ljudi koji neće znati ili neće hteti da znaju istinu nazvati neku ulicu po Mileu. Možda upravo ovde, na Sarindaru, reče šapatom Pavel. Zatim zapali cigaru.

Prokopju beše naviknut na takve originalne i

sumornije ideje: jedna od opsesija njegovog kul-
debe beše budućnost, a sada, pošto je pisao i
roman o tome, gotovo da više nije ni živio u sa-
danasnosti. Ali Pavelovu budućnost se radikalno
razlikovala od svih budućnosti njegovih prij-
atelja i poznanika. Mnogo puta i za džabe mu je
Prokopiju govorio da se oženi, da će život i bu-
dućnost promeniti svoje bogo, pošto je kod nje-
ga bilo tako. Otkako je oženjen čovek, kao da
su mu i misli došle na svoje mesto, onako kako
mu ruka neveste sve stvarčice u kući postavljaju
na svoje mesto, uprkos tome što mu podosta
zanoveta. Ipak, s druge strane, najstariji novi-
nar *Univerzuma* se plašio Pavelovih predviđanja
koja su se, bar u pogledu izbora, sistematski
potvrđivala. Pomisli za trenutak na budućnost
i, po prvi put, oseti strah.

Od pre izvenog vremena stomak čika Čerčela ponašao se kao neka životinja, davao mu je znake, a on mu se obraćao isto kao i svojim go-lubovima. Na primer, jutros, kad se probudio, njegov stomak je odmah počeo da kři, a on mu je rekao: „Opka, vidi, i ti si se probudio?“ Govo-rio je naglas, pa mu supruga svim tonom od-govori: „Još otkađ! Pa svakog dana se budim pre tebe.“ Nešto kasnije, Čerčel svom nemir-nom stomaku reće: „Hajde, golubice, da jede-mo!“, a supruga pomisli da je o njoj reć i prilić-no se zaćudi. Sada, na poslu, njegov stomak beše još verovatno zato što je morao po neve-menu da ostane na poslu i u nedelju i gadno ga je probadalo, kao da je tamo unutra imao no-ževu, a on ga je tešio: „Budi miran, tako je pre-dve. Novu godinu, a posle imamo slobodno.“ I-pak s njegovim stomakom nešto nije bilo u re-đu – kako bi bilo da skokne do ordinacije dok-tora Margulisa? Samo bi morao da ostavi neke-ga da ga menja ovde, za pola sata se neće do-goditi ništa strašno! Neodlućan, portir uze ne-ke novine, nasumice, iz gomile koje je stigla iz drugih redakcija, ali videvši da je to upravo

A photograph of a woman with short grey hair, wearing a blue and white patterned shirt, sitting at a dining table. The table is covered with a patterned tablecloth and has various items on it, including a white pitcher, glasses, and papers. Behind her is a large, dark wooden wardrobe with multiple doors. To the left of the wardrobe, there is a doorway leading to another room, where a bed with a red and white patterned coverlet is visible. A chandelier with multiple glass shades hangs from the ceiling. To the right of the woman, there is a window with a lace curtain and a large, oval-shaped mirror leaning against the wall. A black cat is sitting on the floor in the foreground on the right side. The room has a warm, lived-in feel with a patterned rug on the floor.

Zarada se nalazi pored pijace i krevet sa baldahinom se izdaje traovcima, a gazdarica spava na malom krevetu s druge strane.

ki kavez. Golub se ne drži u malom kavezu, kao papagaj ali kanarinac, tu ga ubije. Videviš kako dečak izgleda, predloži mu da mu čita iz *Unverzuma* i potraži nekog priču o ljubavi s preprekama, pošto je takve Niku slušao s punom pažnjom: „*Bekstvo jedne gospođice iz Vasilju*: Ljubav ne zna ni za granice ni za zemaljske zakone, ni religija je ne može zaustaviti u njenom avanturističkom letu. Dokaz za to su dogodovštine od pre nekoliko dana u Vasilju...“ Dok je glas čika Čerčela razvijao ni avanture dečakovo lice se smirivalo, vraćalo svoju boju a pahu-lje istopljene na obrazima činili su da se sjaji.

Na kraju, kad je video da to dvoje mladih koji su bili „različiti religija“ nije ništa mogli da zau-stavi i da će se rodbina devojke „takođe na kra-ju uveriti da se ne mogu tako pokidati moćni lanci ljubavi“ oseti se i on kao rados svoje pi-će i više mu nije bilo toliko žao što je vraća na-trag, njenom paru.

– A kako to različiti religija?

– Pa tako što se jedan krsti s desna na levo a drugi s levo na desno ili se uopšte ne krsti.

Niku pomisli da je to kao kad neki levoruki li des-noruk i radoznalo upita:

– A ako se krstiš levom rukom, jesi li onda razli-čiti religija?

Portir mu ne odgovori ništa jer, pravo govoreći, nije mu baš bilo stalo do tih čudesa, prepustao je to svojoj ženi.

- I ja znam jednog ljubavnu priču, ali nije sa religioznom, reče Niku. Srećom sam se, kao gospodin Aleksandruom Livezeanuom, bio je jako užurban, kao i uvek, i poslao me je da nešto odnesem, iako sam nedeljom slobodan. Rekao je da je goruće važno! Je li mi veruješ da je i on vezan moćnim lancima ljubavi? Znaš ti za koga, reče on uzbuđen.

Portir, nažalost, nije pitao, iako bi Niku bio srećan da mu kaže. Čika Čerčel po prirodi nije bio radoznao, posao portira u velikim novinama učinio je da u svom životu sretno suviše ljudi. Oni nisu više u njemu budili radoznalost. Zato je uzgajao ptice ■

Odlomak iz romana *Život počinje u petak* Joane Prvulesku, koji će se pojaviti na srpskom jeziku u aprilu ove godine, u izdanju izdavačke kuće Heliks iz Smedereva. Odlomak objavljujemo uz saglasnost izdavača.

Piše: Vlad Zografi (1960, Bukurešt)

POLJUBI ME!

Monodrama, fragment

Za, gospon. Za ceo svet sam bio bolestan čovek... Bio sam bolesnik! Ako sam oni videli to u meni, onda sam tačno to morao i da budem. Zar ne?... A ja sam svoju ulogu naučio. Na početku loše. Svremenom sam, pak, počeo da je igram sve bolje. Otkrio sam i da sam, štaviše, talentovan. Da znaš da mi je na neki način to i odgovaralo... Bilo je udobno. Šta god da sam rekao... Koga god da sam opsovao... Kakvu god svinjariju napravio... Trećirali su me dobronamerom, s razumevanjem. Saosećajno. I, da vidiš, obreo sam se u društvo... Društvo! Kako je društvo dobro! Kako ljubazno! Kako humano! Za, gospon, obreo sam se okružen zaglušivju saosećanjem koje je raslo nekontrolisano, stalno raslo, davo ga odneo!... Terorisali su me svojim sažaljenjem!

Pa ipak, ljudi nisu baš toliko glupi koliko izgledaju... Priznajem, udobnije je, jednostavnije, da ih sve smatraš nekim imbecilima koji razmišljaju stomakom, ali da znaš da su stvari, u realnosti, komplikovnije. Postoji na ovom svetu dosta njih koji sebi postavljaju probleme, koji pokušavaju da se stave u tvoju kožu... A onda su neki, videvši da sam tako nesrećan u svojoj ulozi bolesnika, počeli da me proučavaju izbliza... Govorili su u sebi: baš zato što je toliko bolestan, mi moramo da mu pomognemo da se oseti zdravo, da prevaziđe svoj hendikep i da se integriše u društvo. Jer, inače će postati bolesniji nego što jeste. Logično.

I tako sam, vidiš, bio primoran da igram dvostruku ulogu. Morao sam da postanem bolesnik osuđen na to da zaboravi da je bolestan i da bude spreman da svima pokaže da se trudi da se ponaša kao zdrav čovek. Čak i ako ne uspeva u tome... Barem da uložiti te napore... Napore! Napore! Trebali su im moji napori. Ali trebalo se i njima odužiti, zar ne? Jer i oni su ulagali napori! Oni su dan za danom pokazivali svoje saosećanje mučeci se da ga prikriju...

Naročito moja žena, Ema, htela je po svaku cenu da me uveri da živimo koliko je god moguće normalno. Normalno! Znaš šta je radila noću? Šušala me je kako dišem. Pribijala se uz krevet i slušala. Ja sam se pretvarao da spavam. Šta se kog vraga moglo zaključiti iz mog disanja? Šta se tamno moglo naći? Oštežano disanje, ropac, zujanje... Šta znači ta buka? Život? Smrt? Ni je spavala, ostajala je da me sluša. Zato nisam ni ja spavao... Bila je umorna, ali nije odustajala. Tri puta dnevno mi je merila pritisak, vodila me na analize... A sve to kao da tu nema ničeg neobičnog. Pokušavala je da bude diskretna. Što me je diskretnije nadzirala, to sam više besneo...

Skoro stalno sam bio na bolovanju, ostajao kod kuće a ona mi davala da radim svakojake besmislene stvari. Da brišem posude, da sečem hleb, da palim vatru, da menjam sijalice, da zalivam cveće, da čistim wc... A to samo da bi mi pokazala da sam zdrav i koristan. Ponekad se čak pretvarala da je ljuta na mene. Ako bih joj rekao da nisam u stanju da radim tako nešto, odgovarala bi mi da se šalim, da pa zar nije tako? Ja sam čovek kao i svi drugi...

Ali zato, kad sam se razboleo od gube, osetio sam se spasenim. Oslobođila me je. To je gadna bolest, neću da ti otirovničim. Bila bi ludost da ti ka-

žet da sam se obradovao... Kako da se obraduješ, kog davalca? Oslobođenje nije radost. Život me je razmazio: dobio sam na poklon novu bolest. Kako god, bio sam navikao na bolesti. Ali sad više nije bilo potrebe da ico igra neku ulogu. A nije ni mogao! Cirkus se prekinut! Predstava je otkazana! Naredjenje odozgo: Bog je prekinuo predstavu! Više ne igramo nikakve uloge! Ni proste, ni dvostruke, ni trostruke... Ništa.

Guba me je spasila. To je odvratna i neizlječiva bolest. Kategorična. Ja sam dobio gadnu masku, a sve ostale maske su smesta i definitivno spale. A Ema je postala jedna nesrećna žena... Što je, zapravo, i bila od samog početka. Ali ovaj put, ipak... Ko se može prevratiti da voli gubavca?

Ema! Nosila je svoj krst doista javno. To je istina, moram da priznam. Ponašala se zavidljivo, moja žena. Puna hrabrosti, puna odanosti, puna energije... Ulagala je velike napore... Ali nije daleko dogurala. Brzo je otišla. Rak dojde... Ne prašta. Naročito ako je otkriven u poodmakloj fazi. Odeš kod lekara i lekar ti kaže da si došao prekasno. U lekare moraš ići poverenja, zar ne?...

Sa ostalima isto. Prijatelji su se osetili razrešenima od prijateljske, rođaci su se osetili razriješenima od rodstva, kolege su se osetile razrešenima od kolegijsnosti... Život se vratio na normalu. Tu normalnost nisam nikad pre iskusio i otkrivao sam je korak po korak. Kao da sam ućio da hodam. Na početku sam morao da razmišljam kako dižem nogu, guram je napred, spustim je na zemlju, pa onda drugu... Navikao sam se... Iako prezim svojiju bolest... Povraća mi se od nje... Da, gospoin, izoštrio mi se osećaj za estetiku, postao sam vrlo osetljiv na lepotu.

Kad sam dobio lepru na dar, dogodilo se čudo. Stvarno, čudno... Od tada se više ni od čega nisam razboljevao. Čak sam naglo ozdravio od svih drugih bolesti. Nijedan mikrob se više nije vezao za mene, nijedan virus. Ni jednom se nisam prehladio ovih godina... Nisu me zabeleli ni glava, ni stomak, ni jetra, ni srce, ni pluća... Pucam od zdravlja!

Slobodan i zdrav pred jednim svetom bez maksi! Pred jednim golim golci-jatim svetom, onakvim kakvim ga je Bog napravio. I taj svet čeka da ga otkrijem... Ponekad ležim opružen na nekoj klapi u parku i viđam ljude kako se nižu ulicama. Gledam ih jedanput, dvaput, triput... Postao sam kontem-plativan.

Sa ženama je teže. Ne možeš ih prevratiti. Žene su pametne. Imao sam jednu, gubavu... Ođavno. Neko vreme sam živeo s njom. Bila je ćutljiva, čitala

ne kuje. Molim lepo... Nije mi se sviđala, napustio sam je. Meni se sviđaju one zdrave. Znaš... Prišao sam jednoj na ulici... Gospodin, bila je lepa, zaista, jako lepa. Plava. Ofarbana. Na kraju... Noge, dupe, sise... Mada je bila devojka sa sela, tako mislim. Hoću reći, po tome kako je bila obučena. Imala je zelenu suknu na cvetice... Ali ta sukna beše jako kratka. I cipele na štikle. Cak, cak, cak... Jedva je održavala ravnotežu, sirotica, uzdignuta tam gore, na te štikle... Cak, cak, cak... Da, da, bila je sa sela. Po tome kako je govorila. Upravo zato sam i pokušao. Bio sam skupio nešto novca, uzeo sam i tri crkve, iz kutije za milostinju... Prišao sam jednoj i rekao joj: „Slušaj, staviću prezervativ. I gumene rukavice. I gumenu masku. Ako hoćeš, obući ću te u skafander.“ Nije htela ni da čuje. „Dobro, dozvolj onda da te gledam s drugom.“ „Gledala je u mene kao u ludaka. Pogrešno sam. Bila je sa sela. U stvarni, ni ja to nisam želeo, pravio sam se i ja malo blesav... Da je šokiram. „Oprosti mi. Zaboravi sve što sam ti rekao, molim te.“ Hajde da popijemo kafu. Odemo tako u kafici popijmo po kafu. Neću te pitati. Ostanе sa mnom pola sata. Razmenimo poneku reč...“ Gledala me je s dosadom. „Platiću ti. Imam para.“ I pokazao sam joj pare. Opet nije htela ni da čuje. Pustio sam je neka ide dovraga, šta sam drugo mogao? Otišao sam predaleko. Ali njene noge mi nisu izbijale iz sećanja. Imala je jako duge noge. Išao sam ulicom i pred očima sam video njene noge. Kao da mi je neko puštao usporeni film, uvek jedan te isti film koji prekriva celu ulicu. Cak, cak, cak... Nisam ni gledao kuda idem. A onda mi je prišao neki policajac...

Gospodine! – kaže on.

- Meni kažete?
- Tebi. A kome drugom? ... Hej! Zar ne čuješ?
- Čujem, gospodine.
- Onda stani!

Stao sam. Gleda me. Pretresa me.

- Nešto s tobom nije u redu.
- Sa mnom? Sa celim svetom!
- Ne, ne, naročito s tobom...
- Pa, naravno. Ja sam specijalan slučaj. I vi ste specijalan slučaj, gospodine policajac.

Začutao je. A onda mi je rekao:

- Ti si vrlo opasan tip.
- Varate se, gospodine.
- Ti si bolestan.
- Svi smo bolesni. Imam utisak da se Bog baš i ne razume u medicinu...
- Ne, ne, hoću da kažem... Patisi od neke teške bolesti.
- Bog se uopšte ne razume u medicinu!
- Gospodine, da nemaš slučajnu gubu?
- Gubu! Daleko bilo! Ja gubavac!?

Gleda me vrlo ružno.

- Gospodine policajac, vi ste jedan inteligentan čovek, jedan kulturni čovek... Zar ne?

Gleda me još ružnije.

- Gospodine policajac, nije moguće da vi ne razlikujete gubu od običnog ekcema...

Ostavlja me na miru.

Hm, da. Za hranu se snalazim. To jest, snalazio sam se. Znam nekoga ko radi u jednoj studentskoj kantini. Ostavlja i meni na stranu. Ponešto... Ma-

Ogledala (uspomena na mog oca)

Nije mi lako da budem ljut na tebe
ovih dana
u kojima se vidi da najmlađi od
tvojih sinova
(štaviše, onaj koji te je pronašao
s konopcem oko vrata)
potpuno liči na tebe:
laže i pije i gubi posao za poslom
i čini da žene u porodici plaču.

Tačno je da i ja, najstariji od
tvojih sinova,
ličim na tebe i ličim na Dorua:
lažem, pijem,
Kami i sama ponekad plače –
zato mi teško pada da se ljutim,
gledam u vas kao da gledam u
ogledalo.

Tvoje srce oseća, verujem, da
odgleda i očinstvo
umnožavaju slike i da su odvrtni;
ja ipak želim da vidim moje i
Kamiino biće
odraženo, drugačije nego u
nagađanju, u nekom malom i
jasnom odgledu,
čak ako bi to značilo da shvatim da
je tvoje srce
jedan genije a da moje... Moje srce,
zapravo, nije bitno

Piše: Adrijan Zalmora
(Adrijan Melčoju, 1974,
Pitești, objavljuje pod
pseudonimom)

Prva ljubav

s jednom slušalicom u njegovom
i s drugom u njenom
prva ljubav sluša muziku
sa mp3-plejera
na putu ka školi
u vagonu metroa

ja sam jedan od nostalgičara
koji je se nikad ne zasite
pa kad me neka klinka u potrazi
za prvom ljubavlju
sama fiksira svojim pogledom
smesta shvatim
da ćemo zajedno sići na prvoj

Nesrećnici velikog grada

kao medved grizli
 u lovu na losose
 u podzemljima svakog jutra
 nesrećnik bez nogu
 traži sažaljenje građana metropole
 brzo izbačenih vazдушnim strujama
 na površinu velikoga grada
 gde ih dnevni poslovi
 po multinacionalkama i firmama
 sve bacaju na kolena
 kao nekakvu stoku
 sve do sumraka
 kad na putu natrag
 u podzemljima noći
 ponovo prođu pored prosjaka
 koji im pogledima vraća
 sažaljenje dobijeno tog jutra ■

Paul Hitter: *Ska Roma Papa Tirana*

Piše: Elena-Gabrijela Lazara (1992, Bals – Olt)

Šamar

Sve do sada nisam stavila usne na cigaretu – želim da ostanu uvek crvene ali mi se sviđa dim koji lagano izlazi iz usta i stvara petlje. sviđa mi se sveže spaljeni miris koji mi se uvlači u odeću, u kosu, u kožu. To je neka vrsta umetnosti koja te omamljuje, koja te guši, koja čini da je zamrziš sve dok je ne istrgneš iz usta pušača i baciš je bez milosti. (Po)nudi zavisnost posmatraču a ne onome koji je upražnjava. A boli tako jako da poželiš da iscediš sebi limun u oči ne bi li imao razlog da zaplačeš, da se zadišeš, da zapevaš od radosti.

Lorena

Moja susetka ima spaljenu kosu, na brzinu skupljenu u japanskom stilu. Iz slepoočnica joj kreću minduše koje se završavaju ribljim repovima. Na vratu-stepeništu jedna mačka svoj rep uvija po stepenicama pokazujući svoje žute zube. Onda kad se šeta vrh kišobrana joj se kači za metilen plavo a nose m udara u čoškove. Kada sedne na stolicu kao slovo S tanki prsti skupljaju kolena, a telo se pribija uz naslon. Onda je spremna da se okameni u blicevima.

Glasne žice

Glasne žice pružaju ruke kroz prozor. * U košuljama do peta, S rukavima od *tiffany*-ja, širokim, njih dve trče po ozelenelim leđima gde vene izlaze, cvetaju i rađaju pomorandže. Sedaju na komad plute, veslaju kroz mleko da stignu na livadu s jabukama, da se popnu na jezik i da odu. * Glasne žice su identične ■

lo moče, poneki krompir, malo koščica, parče hleba... Šta ostane kad se oni nakradu... I ne primeti se. Obično tamo odem uveče. Imam i svoj pribor za jelo, časna reč... Ali sad je raspust, kantina je zatvorena. Sad je teže. Jer, ne možeš da prosiš... Videće te ljudi. Bode oči. Ne možeš da sediš i da čekaš kao budala. Moraš stalno da se krećeš, da izgleda kao da imaš neka posla. Kakva posla, kog đavola, imaš?... Moraš da tražiš. Mnogo hodaš, pocepaš cipele... Hrana prolazi kroz cipele. (*Izuva se.*) Imam utisak da je *desno* veće nego *levo*. Malo veće. Ili ne. Nema kako. Mora da bude potpuno isto. Čovek je simetričan. Spolja... Zašto je čovek simetričan? Zašto je Bog čoveka napravio simetričnim? Jesi li razmišljao o tome? Zato što je simetrija lepa. Tako se kaže. Što je simetrično, to je i lepo. Čovek je lep. (*Smeje se. Posmatra svoje noge.*) Iste su. Ali nakazne. Da, gospon. Ako ljubavi nema, neka bude... pa, bar nežnosti. Rekao sam ti, sa ženama ne ide, previše su pametne. Zato sam juče otišao u crkvu. Crkva puna sveta. Nešto zastrašujuće. Nema nijednog mesta na klupi... Ne... Ja ne mogu da se molim. Kako da se molim? Kome? Otišao sam u crkvu da razgovaram sa sveštenikom. Imao sam nešto važno da porazgovaram s njim a on je bio zauzet drugim stvarima... Morao sam da sačekam da se završi služba, ali ljudi nikako da izađu iz crkve. Ljube ikone, klanjaju se... Neki tip mi da-

de jednu paricu. Hteo sam da ga šutnem u dupe, ali rekoh sebi da nema svrhe. Stavio sam paricu u džep. Nisam više mogao da izdržim to čekanje. Prišao sam svešteniku. Video me je i hitro ustuknuo. Prišao sam još korak, a on korak nazad. Onda sam se bacio na zemlju. I zaurlao: „Dokle ćeš, Gospode, dokle ćeš da uzmičeš!?” Nije više uzmicao nego me je pitao. Onako, mirno, vedro. „Šta je s tobom, sine?” Šta je sa mnom! „Bolestan sam, oče.” „Vidim”, kaže mi on. „Idi kod lekara.” Kod lekara! „U lekare imam poverenja, ali u lekare ne mogu da verujem, oče.” Čutao je. A onda mi je rekao: „Pomoli se.” „Ne, ne... Znaš, oče, u ovoj priči nije reč o molitvi. Nije o meni reč u ovoj priči, nego o tebi. Ja na tebe mislim, oče... Hoću da te spasim. Hoću da od tebe načinim sveca.” Uplašio se. Prišao sam mu. „Je l’ znaš šta treba da uradiš, oče?” Krenuo je unazad, ali sam ga uhvatio za rukav. „Je l’ znaš šta treba da uradiš? Da me poljubiš. Isus je poljubio gubavca. A ti, zašto ti mene ne poljubiš?” Čutao je. Mislim da nije čitao to Jevanđelje. „Zašto?” Ponovo sam se bacio na zemlju, njemu pred noge. A znaš šta je on uradio? Znaš šta je uradio!? Šmugnuo je. Prosto i jednostavno šmugnuo. Sakrio se među vernicima koji su se tiskali pred ikonama. I tada sam shvatio da taj čovek mora da je jako dobar sveštenik. Veliki sveštenik! Najbolji sveštenik radi upravo isto što i Bog ■

Bogdan Grbovan u svojoj garsonjeri

Piše: Katalin Gomboš (1978, Bukurešt)

SKICE

Anđeo

Bazao sam tako, bez određenog cilja, uživajući u miomirisima, slikama i zvukovima tog dana s početka marta. Oduvek sam voleo proleće, mada mi je trebalo izvesno vreme da shvatim koji je pravi razlog tog priliva energije i dobrog raspoloženja koje osetim svaki put kad prva mlaka kiša u godini da znak za buđenje života. Jer tajna osećanja svemoći koje me obuzme ne sastoji se toliko u obnavljanju prirode, koliko u prizoru hiljada anonimnih koji svakodnevno prolaze pored mene potpuno nesvesni svega što se oko njih dešava, toliko prezauzeti da ti ih bude žao. Prolećna astenija... Eto jednog osećanja koje mi je, iako ga nikad nisam iskusio, donelo više ispunjenja nego sva druga osećanja zajedno. Ali, da se vratim na taj dan s početka marta. U jednom trenutku bejah dospao u neki park ili u neku pustu ulicu. Iako se više ne sećam tog mesta, sećam se da tamo nije bilo nikog osim

mene. Idući tako bezbrižno, pevušeći neku pesmicu (mislim da to beše Sympathy for the Devil od Stouns), odjednom se obreh tresnut o zemlju od strane neke individue koja kao da se pojavila niotkuda. Podigao sam se besno, čvrsto odlučan da naučim pameti tog nitkova. Ali, kad sam ga video, ljutnja mi iščeze kao čarolijom. Onaj koji me je udario bio je nekakav anđeo. I, povrh svega, pijan, sudeći po mirisu alkohola na koji je bazdio. Posle nekoliko pokušaja, uspeo je da se postavi na noge. Lupio se nekoliko puta rukom po prljavim krilima, verovatno pokušavajući da otrese prašinu sa njih, a onda me pogledao. Malo, pomalo, tupi osmeh koji mu je bio upisan na licu počeo je da se briše, a čuđenje u očima se pretvaralo u užas, u meri u kojoj je shvatao da ja nisam biće slično njemu. Verovatno to beše jedan od onih anđela koji još od početka vremena nikad nisu napustili deveto nebo. U svom životu nikad nije video nijednog čoveka pa, štaviše, nije ni pomišljao da mi postojimo. Ali nije od čuđenja bio uplašen; koliko je on znao, jedini anđeli bez krila bili su oni koji su bili poslušni Luciferu, a koje je kasnije Bog proterao u Pakao. Pomisao da me neko smatra demonom ispuni me veseljem. Ta situacija beše suviše lepa da da je ne bih iskoristio. Namrštih se na anđela koji se skamenio

preda mnom, ne usuđujući se ni da pisne i, sadistički režeći, tresnuh nogom o zemlju. Usledio je zvuk poput groma. Anđeo munjevito iščeze, ostavljajući za sobom nekoliko belih perca koja su usamljeno lebdela u vazduhu. Nedugo zatim, iz pravca u kom je odleteo začu se tup udarac praćen krikom (verovatno je tresnuo u neko drvo ili zgradu), ali nisam gledao tamo, budući zauzet identifikacijom porekla zvuka koji ga je oterao. Spustio sam pogled. Umesto noge koju sam očekivao da ću ugledati, otkrio sam kopito. Neka ludačka ideja me navede da opipam svoje čelo. Nemalo sam se začudio kad je moja ruka, na oko tri prsta iznad obrva, napipala dve rožnate izrasline.

Euforija

Sve se utapa u pijanstvo boja. Ptice puze po zemlji, zmije lete uvrćući repove, vukovi se zaviljavaju sa jaganjcima, a ljudi se uhvatili u kolo s medvedima. Pahulje toplog snega prostiru cvetni tepih s leptirima od duge. U poljani pokraj jezera vile igraju uz muziku lišća i talasa, obavijene svetlošću večnog zalaska Sunca. Potopljen u reku nektara, slušam ribe kako pevaju ■

Paul Hitter: *Moby Dick*

Piše: Leticija Ilea (1967, Kluž-Napoka)

neko drugo popodne

u kom si čekao da ti se nešto dogodi
dobra vest ili kiša sa suncem
bili bi dovoljni
da te istrgnu iz senki
one sada imaju konzistenciju
pepela
skoro da osećaš kako ti se talože na
koži
svi su tu
za trenutak te nisu napustili
maziš fotografije
listaš knjige kao kakva pisma
bačena u more na volju sudbini
imaš osećaj da je samo tebi bilo
dato
da ih pronađeš
soba gubi svoje konture
još uvek čekaš
da se nešto dogodi
tišina je
pepeo se temeljno slegao
čak više
ne možeš ni da zamisliš
neki dijalog neku razmenu pogleda
nekakvo razdvajanje
večernjih senki spušta se polako
kao da gubiš
još jednog prijatelja ■